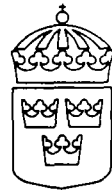

Regeringens proposition

1992/93:189

om ändring i körkortslagen (1977:477)

Prop.
1992/93:189

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 1 april 1993.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Bo Lundgren

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till två ändringar i körkortslagen. Den ena innebär att omständigheterna i det enskilda fallet skall beaktas vid prövningen av körkortsingripande vid allvarliga hastighetsöverträdelser och att dagens ordning med nästan obligatorisk återkallelse nyanseras. Den andra innebär att del av körkortsbehörighet skall kunna återkallas vid vissa former av brottslighet. Exempelvis skall en person som dömts för våldtäkt kunna få taxi- eller bussbehörighet återkallad.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1993.

Förslag till Lag om ändring i körkortslagen (1977:477)

Härigenom föreskrivs att 17 och 22 §§ körkortslagen (1977:477)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

I fall som avses i 16 § 7, 8, 9 eller 10 får återkallelsen begränsas till att avse viss del av behörigheten.

Om ett körkort omfattar behörigheten D eller taxibehörighet får sådan behörighet återkallas om körkortshavaren har gjort sig skyldig till brottslig gärning som visar att han inte är lämplig att inneha körkort med sådan behörighet.

22 §²

I stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas skall körkortshavaren, *utom då han avsevärt överskridit högsta tillåtna hastighet*, meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2-6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

I stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas skall körkortshavaren meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2-6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Detsamma gäller om körkortshavaren har brutit mot 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 30 § första stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) och alkoholkoncentrationen under eller efter färden inte uppgick till 0,5 promille i hans blod eller 0,25 milligram per liter i hans utandningsluft.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om gärningar som begåtts före ikraftträdandet.

¹Lagen omtryckt 1980:977.

²Senaste lydelse 1990:1160.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 april 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet Lundgren

Proposition om ändring i körkortslagen (1977:477)

1 Inledning

Jag tar i det följande upp förslag till två ändringar i körkortslagen (1977:477). Den ena är föranledd av riksdagens önskemål om att betona vikten av att omständigheterna i det enskilda fallet beaktas vid prövningen av körkortsingripande när körkortshavaren gjort sig skyldig till hastighetsöverträdelse (bet. 1991/92:TU2, rskr. 1991/92:27). Den andra gäller att öppna en möjlighet att återkalla viss behörighet när körkortshavare gjort sig skyldig till vissa brott.

Regeringen beslöt den 26 mars 1993 att inhämta Lagrådets yttrande över ett inom Kommunikationsdepartementet upprättat lagförslag. Det remitterade förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Lagrådet har yttrat sig över förslaget den 30 mars 1993. Yttrandet bör fogas till protokollet som *bilaga 2*. Jag återkommer till Lagrådets synpunkter i det följande.

2 Användningen av återkallelse av körkort i samband med hastighetsöverträdelser

Mitt förslag: Körkortslagen ändras så att hänsyn tas till omständigheterna i det enskilda fallet vid prövning av körkortsingripande i samband med hastighetsöverträdelser.

Bakgrunden till mitt förslag: Riksdagen antog under våren 1986 vissa ändringar i 16 § körkortslagen (1977:477) som bl.a. innebär att körkort skall återkallas i större utsträckning än vad som tidigare var fallet vid grova hastighetsöverträdelser (prop. 1985/86:115, bet. 1985/86:TU27, rskr. 1985/86:348). Ändringarna i nu nämnt hänseende trädde i kraft den 1 juli 1986 och innebär att ett överskridande av den tillåtna hastigheten

med mer än 30 km/tim skall anses vara av den arten att återkallelse kan komma i fråga. I vissa fall – vid begränsningar till låga hastigheter såsom till 30 km/tim utanför skolor m.m. – skall redan ett överskridande med 20 km/tim kunna anses vara av den karaktären att återkallelse bör komma i fråga.

Återkallas ett körkort på grund av hastighetsöverträdelse skall en spärrtid på lägst en månad och högst tre år bestämmas.

I 22 § körkortslagen stadgas bl.a. att körkortshavaren skall, utom då han avsevärt överskridit högsta tillåtna hastighet, meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2–6 i stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

En generell regel under rubriken "Underlåtelse av körkortsingripande m.m." återfinns i 24 § körkortslagen, som bl.a. stadgar följande: "Föreligger synnerliga skäl får med avvikelse från denna lag återkallelse underlåtas eller spärrtid sättas ned, om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten. Underlåtes återkallelse får varning meddelas i stället."

I trafikutskottets betänkande 1991/92:TU2 Trafiksäkerhet och trafikföreskrifter m.m. behandlade utskottet två motioner i vilka motionärerna vänt sig mot att körkortsåterkallelse sker vid fortkörning utan hänsyn till förhållandena i de enskilda fallen. I betänkandet sägs bl.a. följande (s. 25): "Utskottet har vid behandling tidigare av likartade motionsförslag – senast i betänkande 1990/91:TU5 (s. 18–19) – framhållit att nuvarande körkortslagstiftning allmänt förutsätter en individualiserad bedömning och utskottet har med största skärpa uttalat att bedömningen i fråga om körkortsåterkallelse för hastighetsöverskridande kan – och bör – påverkas av omständigheterna i det enskilda fallet. (---) För att det anförda skall få genomslag i rättstillämpningen bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag till ändring i nuvarande körkortslag eller till ny körkortslag, som grundas på vad utskottet nu har uttalat. Vad utskottet sålunda har anfört med anledning av här aktuella motionsförslag bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna." Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr. 1991/92:27).

Skälen för mitt förslag: För att tillmötesgå riksdagens begäran har inom Kommunikationsdepartementet tagits fram ett förslag till en justerad lydelse av 22 § körkortslagen. Riksdagens önskemål får tolkas så att det nu får bli en återgång till samma lagtext i 22 § som gällde före den 1 juli 1986. En skillnad mot vad som gällde före sistnämnda datum är att den lagliga grunden för återkallelse, som återfinns i 16 § 4, inte har samma lydelse i dag.

Avsikten med ändringen är att betona vikten av att domstolarna verkligen beaktar omständigheterna i de enskilda fallen när de skall handlägga mål om körkortsingripande vid hastighetsöverträdelser. Det är däremot inte någon avsikt med lagändringen att få till stånd någon ändring av den i praxis fastlagda huvudprincipen att den som har kört mer än 30 km/tim (eller i vissa fall 20 km/tim) för fort har åsidosatt gällande regler på ett sådant sätt att återkallelse skall komma i fråga.

I sammanhanget är det av vikt att erinra om att hastigheten har stor betydelse för uppkomsten av en olycka genom att en högre hastighet

lämnar kortare tid för upptäckt av en olycksrisk liksom för beslut och åtgärd för att undvika olyckan. Den höga hastigheten innebär ökade risker inte bara för föraren av fordonet utan även för medtrafikanterna. I detta perspektiv kan även hastighetsöverskridanden med mindre än 30 km/tim som begås inom tätbebyggda områden med begränsad sikt, utanför skolor m.m. betecknas som så grova att en återkallelse av körkortet bör ske. Å andra sidan bör det inte alltid betraktas som en grov hastighetsöverträdelse som med nödvändighet skall medföra körkortsåterkallelse om en person kör mer än 30 km/tim för fort på en motorväg där 110 km/tim är högsta tillåtna hastighet när sikten är god och trafikintensiteten är mycket låg (jfr RÅ 1988 ref 1).

3 Ökad möjlighet att återkalla viss del av behörighet

Mitt förslag: Körkortslagen ändras så att det blir möjligt att återkalla körkortsbehörighet till viss del när körkortshavaren har gjort sig skyldig till vissa brott.

Bakgrunden till förslaget: Föreningen för allmänna ombud i körkortsfrågor har i en skrivelse till regeringen den 26 februari 1993 föreslagit en ändring i körkortslagen (1977:477). Man har pekat på att nuvarande lydelse av 17 § inte ger möjlighet att återkalla del av behörighet då en körkortshavare gjort sig skyldig till brottslig gärning enligt 16 § 6. Enligt nuvarande praxis torde i allmänhet en körkortshavare inte kunna anses olämplig som motorfordonsförare på grund av exempelvis våldtäkt och narkotikabrott om inte brotten bedömts som grova. Föreningen föreslår därför att en möjlighet införs i körkortslagen att återkalla behörigheten "TAXI" och bussbehörigheten D för körkortshavare som gjort sig skyldiga till angivna brott som inte bedömts vara grova. Föreningen anför bl.a. att man måste kunna ställa högre krav på de personer som har till arbete att mot betalning utföra personbefordran än på andra körkortshavare.

Remissinstansernas inställning: Vägverket, Svenska busstrafikförbundet och Svenska taxiförbundet har yttrat sig över förslaget.

Vägverket tillstyrker förslaget. Verket har dock framhållit att även 21 § körkortslagen bör kompletteras med en föreskrift om att spärrtid inte skall bestämmas vid återkallelse av delbehörighet enligt 16 § 6 samma lag. Ett beslut om spärrtid skulle i dessa fall kunna ge fel signaler.

Svenska taxiförbundet tillstyrker förslaget. Förbundet anser också att det bör övervägas om inte personer som gjort sig skyldiga till vissa andra våldsbrott också bör komma i fråga för indragen behörighet.

Svenska busstrafikförbundet har i princip inget att erinra mot förslaget. Man har dock pekat på vissa komplikationer vad gäller bussbehörigheten, då det finns fordon som är registrerade som bussar, men som inte

används för yrkesmässig personbefordran.

Skälen för mitt förslag: Regeringen har tidigare i år gett Statskontoret i uppdrag att utreda vissa frågor rörande taxinäringen. Det uppdraget skall redovisas den 1 juni 1993.

I dagens läge med en avreglerad taxinäring kan det inte uteslutas att en person som dömts för exempelvis våldtäkt arbetar som taxichaufför. Detta kan skapa oro och rädsla hos allmänheten för att anlita taxi för transport, vilket är negativt för taxirörelsen som helhet.

Den föreslagna lydelsen pekar inte direkt ut de två exempel på brott som föreningen angett. Jag gör den bedömningen att det kan finnas fler brott än de som nämnts i framställningen som i och för sig inte diskvalificerar en körkortshavare som förare av körkortspliktigt fordon, men som innebär att den dömda får betraktas som direkt olämplig att mot betalning utföra personbefordran. Ofta rör det sig om speciella omständigheter i de enskilda fallen som kan utgöra skäl för att återkalla delar av en körkortsbehörighet, och någon fullständig brottsförteckning låter sig inte göras. I 83 § körkortsförordningen (1977:722) återfinns en förteckning över de brott som skall föranleda en underrättelse om brottet från Rikspolisstyrelsen till Vägverket. Det blir därför huvudsakligen dessa brott som kan komma i fråga.

Lagrådet har i sitt yttrande framhållit att den i lagrådsremissen föreslagna ändringen i 17 § med koppling till 16 § 6 inte synes leda till den avsedda effekten eftersom återkallelsegrunderna i 16 § endast tar sikte på en persons lämplighet att föra körkortspliktigt fordon. En lagändring borde därför i stället inriktas på att behörigheten att föra taxi eller buss skall kunna återkallas på grund av körkortshavarens personliga förhållanden. Lagrådet anger därför som en möjlig lösning att man till 17 § fogar ett andra stycke av innebörd att ett körkort får återkallas såvitt avser behörigheten D eller taxibehörighet om körkortshavaren på grund av personliga förhållanden inte bör ha körkort med sådan behörighet.

På Lagrådets inrådan har lagförslaget omarbetats i denna del.

Beträffande frågan om ett beslut om partiell återkallelse skall förenas med spärrtid enligt 21 § körkortslagen vill jag anföra följande. Spärrtid skall i dag bestämmas vid återkallelse av körkortet på grund av återkallelsegrunderna i 16 § 1-6. Dessa behandlar huvudsakligen olika brott, förseelser och opålitlighet i nykterhetshänseende vilka tyder på att körkortshavaren är olämplig som förare av körkortspliktigt fordon. Det förslag som nu är aktuellt har visserligen en knytning till olika former av brottslighet, men brottet blir där mer en indikation på att berörd körkortshavare visserligen inte är direkt olämplig som bilförare men ändå har inslag i sin personlighet som gör honom eller henne olämplig att inneha viss behörighet. Vid sådant förhållande liknar en partiell återkallelse mer sådan återkallelsegrund där ett beslut om spärrtid inte skall meddelas. Till skillnad från det remitterade förslaget föreslår jag därför att ett beslut om återkallelse av viss behörighet enligt propositionens förslag till ny lydelse av 17 § körkortslagen inte skall kombineras med ett beslut om spärrtid. Vid detta förhållande föreligger inget behov av en sådan ändring av 10 §, som fanns med i det remitterade förslaget.

Jag tror inte att andelen olämpliga och dömda personer som behöver

bussbehörigheten D för att köra fordon som visserligen är registrerade som buss men som inte används för personbefordran är så stor att den motiverar en speciallösning. Jag är därför inte beredd att föreslå en sådan.

Prop. 1992/93:189

4 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom Kommunikationsdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i körkortslagen (1977:477).

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslaget. Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden lagt fram.

Förslag till
lag om ändring i körkortslagen (1977:477)

Härigenom föreskrivs att 10, 17 och 22 §§ körkortslagen (1977:477)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Körkortet får inte lämnas ut under tid då spärrtid som avses i 21 § löper.

Körkortet får inte lämnas ut under tid då spärrtid som avses i 21 § löper.

Om en viss del av behörigheten återkallats och spärrtid bestäms får körkort utfärdas för återstående behörighet.

17 §

I fall som avses i 16 § 7, 8, 9 eller 10 får återkallelsen begränsas till att avse viss del av behörigheten.

I fall som avses i 16 § 6, 7, 8, 9 eller 10 får återkallelsen begränsas till att avse viss del av behörigheten.

22 §²

I stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas skall körkortshavaren, *utom då han avsevärt överskridit högsta tillåtna hastighet*, meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2-6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

I stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas skall körkortshavaren meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2-6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Detsamma gäller om körkortshavaren har brutit mot 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 30 § första stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) och alkoholkoncentrationen under eller efter färden inte uppgick till 0,5 promille i hans blod eller 0,25 milligram per liter i hans utandningsluft.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om gärningar som begåtts före ikraftträdandet.

¹Lagen omtryckt 1980:977.

²Senaste lydelse 1990:1160.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-03-30

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Hans-Gunnar Solerud, regeringsrådet Anders Swartling.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 26 mars 1993 har regeringen på hemställan av statsrådet Odell beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i körkortslagen (1977:477).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Olof Hedberg.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

När det gäller förslaget om ökad möjlighet att återkalla viss del av den behörighet som ett körkort medför synes den föreslagna ändringen i 17 § inte kunna leda till den avsedda effekten, eftersom den faller tillbaka på återkallelsegrunderna i 16 §, som endast tar sikte på en persons lämplighet att föra körkortspliktigt fordon. En lagändring borde därför i stället inriktas på att behörigheten att föra taxi eller buss skall kunna återkallas på grund av körkortshavarens personliga förhållanden.

En möjlighet skulle vara att till 17 § foga ett andra stycke av innebörd att ett körkort får återkallas såvitt avser behörigheten D eller taxibehörighet om körkortshavaren på grund av personliga förhållanden inte bör ha körkort med sådan behörighet.

Beträffande frågan huruvida spärrtid skall bestämmas vid en återkallelse av detta slag kan med hänsyn till att återkallelsen har ett annat syfte än återkallelse enligt 16 § 1-6 skäl anföras mot att reglerna om spärrtid tillämpas. Från systematisk synpunkt kan å andra sidan skäl anföras till förmån för att spärrtidsreglerna skall göras tillämpliga. Lagrådet anser sig emellertid inte ha möjlighet att, med den beredning som ärendet hittills fått, ta ställning i denna fråga och inte heller att lämna förslag till lagtext.

I övrigt lämnar lagrådet förslaget utan erinran.

